

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 12/2017-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Ranka Marijana kao predsjednika vijeća te Melite Božičević-Grbić, Ileana Vinja, dr. sc. Zdenka Konjića i Ratka Šćekića kao članova vijeća uz sudjelovanje više sudske savjetnice-specijalistice Maje Ivanović Stilinović kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. V. K., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. Osnovnog Krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 53/91, 39/92, 91/92, 31/93, 35/93, 108/95, 16/96 i 28/96 – dalje: OKZRH), odlučujući o žalbi braniteljice optuženika, odvjetnice R. S. podnesenoj protiv presude Županijskog suda u Rijeci od 13. lipnja 2017. broj K-Rz-1/14, u sjednici održanoj 29. travnja 2021.,

p r e s u d i o j e:

I. Djelomično se prihvaća žalba braniteljice opt. V. K., odvjetnice R. S., preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni te se opt. V. K., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. u vezi s čl. 28. OKZRH za koje je prvostupanjskom presudom proglašen krivim, na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH osuđuje na kaznu zatvora u trajanju 12 (dvanaest) godina.

II. U ostalom dijelu žalba braniteljice optuženika, odvjetnice R. S. odbija se kao neosnovana te se u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

1. Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Rijeci opt. V. K. (suđenjem u odsutnosti) proglašen je krivim zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. u vezi s čl. 28. OKZRH i osuđen na kaznu zatvora u trajanju petnaest godina.

1.1. Na temelju čl. 158. st. 2. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. – dalje: ZKP/08.) oštećenici M. M., H. S., J. B., D. Š. i H. I. su sa imovinskopравnim zahtjevom upućeni na parnicu.

1.2. Na temelju čl. 148 st. 1 u vezi s čl. 145 st. 1. i 2. toč. 1., 4., 6., 7. i 8. ZKP/08. opt. V. K. naloženo je podmiriti troškove kaznenoga postupka u paušalnom iznosu 3.000,00 kuna, putne troškove svjedoka M. A., M. M. i S. N. u iznosu po 110,00 kuna, svjedoka I. N. u iznosu 157,00 kuna, svjedoka R. P. u iznosu 318,00 kuna, svjedoka Č. M., N. O., M. T., J. P. i M. K. u iznosu po 150,00 kuna, svjedoka M. B. u iznosu 110,00 kuna, putne troškove i dnevnice službenih osoba radi odlaska u Z. u iznosu 405,00 kuna, putne troškove službenih osoba nastale radi izvanraspravnog saslušanja svjedoka u iznosu 327,00 kuna, putne troškove službenih osoba radi odlaska u B. i saslušanja svjedoka u ukupnom iznosu 2.810,20 kuna dok će o svim ostalim troškovima biti doneseno posebno rješenje.

2. Protiv ove presude žalbu je podnijela braniteljica optuženika R. S., odvjetnica iz R., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o kazni i troškovima postupka. Predlaže da se pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno „odlučivanje“ ili preinači u odluci o kazni, a zatražena je i obavijest o sjednici vijeća.

3. Odgovor na žalbu nije podnesen.

4. Na temelju čl. 474. st. 1. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.) spis je bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

5. Sukladno čl. 475. st. 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12.-odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19.- dalje: ZKP/08.-VIII) sjednica drugostupanjskog vijeća održana je u odsutnosti uredno izviještenog državnog odvjetnika i braniteljice optuženika, odvjetnice R. S.

6. Žalba braniteljice opt. V. K. je djelomično osnovana.

7. Oспорavajući zakonitost i pravilnost prvostupanjske presude u žalbi se prigovara da nema valjanih razloga zbog kojih prvostupanjski sud „...propuštanje opt. K. izjednačuje po svom djelovanju i značenju sa činjenjem.“, da zakonski opis kaznenog djela iz čl.120. OKZRH ne sadrži nečinjenje, da je kriminalna djelatnost optuženika „...preširoko postavljena...izostaje konkretan opis radnji i mjera koje je optuženik trebao izvršiti, a nije...“, dakle da činjenični opis izreke presude ne sadrži bitne elemente kaznenog djela „sa konkretiziranom radnjom“ koju je optuženik bio dužan poduzeti te „...izostaje postojanje objektivne veze između nepostupanja i zabranjene posljedice ubojstva, pljački...“. Ovim žalbenim prigovorima smjera na bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08. i povredu kaznenog zakona iz čl. 469. toč. 1. ZKP/08.

8. Prije svega nije u pravu žalitelj da je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08. jer je izreka presude jasna i u suglasju s

njenim obrazloženjem koje, osim reprodukcije dokazne građe, sadrži više nego iscrpne razloge o utvrđenju svih odlučnih i ostalih dokazno važnih činjenica te primjenu materijalno pravnih propisa na opisanu djelatnost, uz argumente za odluku o kazni, imovinskopravnim zahtjevima i troškovima postupka. Posebno je sud prvog stupnja posvetio pažnju ocjeni proturječnih dokaza, prvenstveno obrani optuženika u poredbi s personalnim i materijalnim dokazima, iznoseći detaljnu argumentaciju o utvrđenju elemenata kaznenog djela optuženika kroz njegovu ulogu garanta sigurnosti i zaštite tjelesnog, duševnog i materijalnog integriteta civila odnosno njihovih temeljnih prava zajamčenih međunarodnim pravom, kako načelno (opisano u preambuli izreke) tako i kroz konkretno navedene i utvrđene događaje (alineja a)-d) izreke).

9. Nadalje, iz izreke pobijane presude i njenog obrazloženja razvidno je da se kaznena odgovornost optuženika temelji na odredbi čl. 28. OKZRH koja, u st. 2., regulira mogućnost počinjenja kaznenog djela nečinjenjem, kad počinitelj propusti radnju koju je bio dužan izvršiti time da zakonodavni okvir i ustaljena sudska praksa nužnim pretpostavlja da se nečinjenje može izjednačiti sa izvršenjem istog kaznenog djela činjenjem. Shodno tome, činjenični opis djela sadrži bitne navode svojstva optuženika kao zapovjednika vojne postrojbe koji je u odnosu na sve njemu podređene „u zoni njegove odgovornosti“ znajući za očita kršenja zajamčenih prava civila na okupiranom području (u izreci detaljno navedene blanketne norme) „propustio poduzeti mjere da se takva protupravna postupanja suzbiju, a počinitelji kazne te je svjesno pristao da njemu podređene osobe nastave činiti takve protupravne radnje“ tako da su nastavno u toč. a) do d) i konkretizirana zbivanja (ubojstva i fizičko zlostavljanje civila te uništavanje i pljačkanje imovine civila) u odnosu na koje postoji optuženikova odgovornost kao garanta za opisana protupravna postupanja.

10. Prema tome, izreka presude, poglavito činjenični opis sadrži jasne i dostatne navode u kojima se odražavaju svi bitni elementi predmetnog kaznenog djela te je u suglasju sa njenim obrazloženjem, pa nije u pravu žalitelj da je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08. niti povreda kaznenog zakona iz čl. 469. toč. 1. ZKP/08. na koju smjera žalbom.

11. Oспорavajući pravilnost pobijane presude s osnova pogrešno i nepotpuno (ustvari samo pogrešno) utvrđenog činjeničnog stanja, u žalbi se navodi da su u zoni djelovanja optuženika postojale civilne vlasti na koje optuženik nije imao utjecaja. Upravo su zapisnici o zaprimanju kaznenih prijava, na koje se oslanja prvostupanjski sud, a koje su opljačkani civili podnosili „civilnoj miliciji“ potvrda tezi obrane da je razotkrivanje i kažnjavanje počinitelja bilo u nadležnosti civilne vlasti. Ističe se da je tako u odnosu na ubojstvo civila M. N. obavljen očevid te je istragu preuzela civilna milicija (Stanica javne bezbednosti K. sa sjedištem u T.) pa po mišljenju žalitelja nije osnovan zaključak prvostupanjskog suda o optuženikovom djelovanju u cilju zataškavanja zločina, a kako su poznati naredbodavac i počinitelji ubojstva civila J. O. to postojanje njihove pravomoćne osude „predstavlja okolnost koja isključuje odgovornost“ optuženika.

12. Žalbenim navodima nije dovedena u pitanje pravilnost činjeničnih utvrđenja i iz toga izvedenih zaključaka prvostupanjskog suda koji je na temelju iscrpno provedenog dokaznog postupka te iznimno temeljitom i savjesnom ocjenom dokazne građe, pravilno zaključio o dokazanosti kaznenopravne garantne odgovornosti optuženika.

13. Polazeći od nespornog statusa optuženika, kao vojnog zapovjednika u zoni odgovornosti kako je opisano u izreci presude, utvrđenog na temelju optuženikove obrane i analizirane dokumentacije (str. 50-52 presude) te vodeći računa o pretpostavkama postojanja garantne odgovornosti prvostupanjski sud prije svega pravilno nalazi dokazanim da je optuženik raspolagao djelotvornim sredstvima za sprečavanje i sankcioniranje nedopuštenih radnji (str. 50-52 i 55 presude).

14. Nadalje, pravilno je utvrđenje prvostupanjskog suda kako je optuženiku bilo poznato da je u zoni njegove odgovornosti bilo kršenja humanitarnog ratnog prava odnosno da je u trenutku zaposjedanja zone odgovornosti već bilo slučajeva da se civilno stanovništvo ubija, pljačka, maltretira, na što jasno upućuju dijelovi dnevnika organa bezbjednosti M. I. te analizirani iskazi poimenice navedenih svjedoka.

15. Razumno je rezoniranje prvostupanjskog suda da propust dužnog ponašanja zapovjednika u cilju sankcioniranja počinitelja zlodjela ustvari ima značajke zataškavanja zločina kako je to podrobno argumentirano u odnosu na ubojstva civila M. N. i J. O.

16. Naime, žalbena teza o redovnom funkcioniranju civilnih vlasti kojima je prepuštena istraga ubojstva civila M. N. ne ekskulpira optuženika. Ovo prije svega imajući na umu znakovit iskaz svjedoka N. V. (u inkriminirano vrijeme komandira Stanice milicije u T.) o izrazito suženom, gotovo nemogućem djelovanju civilne milicije na području pod komandom optuženika koji je tvrdio da je to vojna oblast i da civili nad tim nemaju ingerencije. Kada se tome pridodaju ostale dokazno važne činjenice kako ih je utvrdio sud prvog stupnja, optuženikovo saznanje o identitetu „dragovoljca“ Đ. J., zv. K. kao počinitelja ubojstva, okolnostima koje su neposredno prethodile ubojstvu-prodaji stoke pripadnicima 3. čete od kojih nitko nije ispitan, potom optuženikovo odobrenje za premještaj Đ. J. u drugu jedinicu, kao i premještaj ostalih pripadnika 3. čete koji su imali bilo kakva saznanja o ovom ubojstvu, nedvojbeno čine ispravnim zaključak prvostupanjskog suda da je optuženikovo postupanje bilo usmjereno zataškavanju zločina umjesto njegova rasvjetljavanja i kažnjavanja počinitelja što istovremeno ima značaj podržavanja zločina, davanja do znanja da je takvo postupanje dopušteno.

17. Jednako tako, u pravu je sud prvog stupnja da je ubojstvo civila J. O. trebalo biti upozorenje ostalom civilnom stanovništvu što će im se desiti ako pokušaju prijeći K. Optuženik povodom toga izvanrednog događaja, unatoč obvezi promptnog obavještanja nadređenih isto ne čini već mijenja komandu 4. čete, dok komanda brigade o istome saznaje tek protekom petnaest dana. Budući da u tom razdoblju optuženik evidentno ne poduzima ništa radi sankcioniranja počinitelja već nadređenima tvrdi da „zna samo o pokušaju bijega a za likvidaciju ne“ dok istovremeno pripadnici 4. čete (kasnije pravomoćno i osuđeni za ovaj zločin) u

službenom izviješću tvrde da je optuženik kao komandant bataljuna o svemu bio obaviješten, to je u pravu sud prvog stupnja da je i u ovom događaju optuženikovo ponašanje usmjereno zataškavanju zločina. Valja istaknuti i dodatnu argumentaciju iz pobijane presude, da su i ostali civili na ovom području znali za ubojstvo J. O. kao i optuženikov zamjenik M. B., pa je s pravom sud prvog stupnja otklonio optuženikovu obranu da je tek imao saznanje o nestanku, a ne i ubojstvu civila J. O. Prema tome, pravilno je utvrđenje prvostupanjskog suda da je i u odnosu na ubojstvo civila J. O. optuženik propustio poduzeti odgovarajuće mjere radi kažnjavanja počinitelja, pa okolnost da su počinitelji tek naknadno osuđeni u postupku provedenom pred Županijskim sudom u Karlovcu ne utječe na opstojnost garantne kaznenopravne odgovornosti optuženika u ovom postupku.

18.Konačno, iz dokumentacije te iskaza brojnih svjedoka, uključujući bivše pripadnike vojnih formacija podređenih optuženiku, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio da je optuženik imao saznanja i svijest o višekratnom maltretiranju i ozljeđivanju civilnog stanovništva, pljačkanju i uništavanju imovine u velikim razmjerima što nije bilo opravdano vojnim potrebama, sve kako je opisano u izreci presude pa se na te razloge upućuje žalitelj.

19.Stoga je i po mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske nedvojbeno utvrđeno da je optuženik znao za radnje koje prema malobrojnom civilnom stanovništvu poduzimaju njegovi podčinjeni, a nije poduzeo ništa da se takvo postupanje spriječi te makar i stegovno sankcionira pa takvo propuštanje predstavlja podržavanje odnosno implicira odobravanje postupanja, a u svrhu ostvarenja cilja radi kojega je vojna jedinica osnovana. Nema dvojbe i da su uslijed optuženikova propuštanja i nastupile konkretno opisane posljedice (ubojstvo i patnja civila, uništavanje i pljačka imovine) pa je optuženikovo nečinjenje jednakog značaja kao i samo činjenje (izdavanje zapovjedi za radnje kojima se ostvaruju obilježja predmetnog kaznenog djela).

20.Prema tome, na temelju opsežno pribavljene i valjano analizirane dokazne građe prvostupanjski sud je pravilno utvrdio postojanje svih odlučnih činjenica za postojanje garantne kaznene odgovornosti optuženika (svojstvo optuženika, svijest o okolnostima na kojima se temelji njegova garantna obaveza, sadržaj propusta koji se sastoji u sprečavanju zabranjene posljedice, posljedica koja je sadržana u strukturi kaznenog djela i klauzula jednake vrijednosti), te je tako pravilno utvrđeno činjenično stanje ispravno pravno označeno kaznenim djelom iz čl. 120. st. 1. u vezi s čl. 28. OKZRH. Stoga nije osnovana žalba zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te s tim u vezi povrede kaznenog zakona.

21.Osporavajući odluku o kazni „podredno“ se prigovara da je kazna previsoko odmjerena budući da je optuženik „...po zapovjednoj odgovornosti...kažnjen strože od neposrednih izvršitelja zločina nad Obradovićem...“ čime je „...sud otklonio razliku između kaznenopravnog djelovanja činjenja i propuštanja“ a k tome su „pogrešno i nezakonito“ utvrđene otegotne okolnosti.

22.U pravu je žalitelj da je prvostupanjski sud precijenio značaj otegotnih okolnosti, odnosno da se dio utvrđenih otegotnih okolnosti ustvari odnosi na konkretne opise

pojedinih radnji predmetnog djela (primjerice okolnosti nezakonitog oduzimanja imovine iz al. d) izreke presude). Nadalje, prvostupanjski sud je optuženiku olakotnim utvrdio neosuđivanost uz mišljenje kako određene radnje optuženika u svrhu pomoći civilnom stanovništvu (npr. optuženik omogućio da supruga svjedoka M. O. bude prebačena u K. na kemoterapiju) „nemaju značaj osobito olakotnih okolnosti“. Istovremeno je postojanje spomenutih olakotnih okolnosti kao i činjenica da se ipak radi o deliktu nečinjenja posve zanemarena osudom na kaznu zatvora u trajanju petnaest godina što (u odnosu na primijenjeno materijalno pravo - OKZRH) predstavlja opći zakonski maksimum kazne zatvora (a kazna zatvora od dvadeset godina predviđena samo za najteže oblike kaznenog djela). Stoga, vodeći računa o individualizaciji kazne, imajući na umu spomenute olakotne okolnosti i protek vremena od djela, uvažavanjem i svih okolnosti počinjenja djela kroz razdoblje preko tri godine, kazna zatvora u trajanju dvanaest godina predstavlja odgovarajući izraz društvene osude za počinjeno kazneno djelo i primjerena je svrsi kažnjavanja.

23. Budući da je optuženik proglašen krivim, pravilno je i zakonito naloženo da podmiri troškove kaznenog postupka, kako je to precizno navedeno u izreci i razlozima pobijane presude. Stoga je neosnovana žalba zbog odluke o troškovima kaznenog postupka, koja k tome nije posebno obrazložena već istaknuta kao posljedica činjenične neutemeljenosti pobijane presude.

24. Slijedom navedenog, kako je djelomično osnovana žalba braniteljice opt. V. K., a ispitivanjem pobijane presude nisu utvrđene povrede zakona iz čl. 476. st. 1. ZKP/08.-VIII na koje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, na temelju čl. 486. st. 1. i čl. 482. ZKP/08.-VIII odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zagreb, 29. travnja 2021.

Zapisničar:
Maja Ivanović Stilinović, v.r.

Predsjednik vijeća:
Ranko Marijan, v.r.